

เปิดมุมมองปัญหาการศึกษาไทยสู่แนวทางพัฒนาการศึกษาที่มีคุณภาพ Thailand launched a Study into the Issue of Quality Education.

ดร.วิริยะ ฤาชัยพาณิชย์¹
Dr. Wiriya Ruchaiphanit¹

ความนำ

การศึกษาไทย จับไปตรงไหนก็ดูจะเต็มไปด้วยปัญหา และทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้รับผิดชอบการศึกษาของชาติ เช่นเปลี่ยนรัฐบาล เปลี่ยนรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ รวมทั้งเปลี่ยนผู้บริหารระดับสูงในหน่วยงานและองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา จะมีการกำหนดนโยบายใหม่ เพื่อแก้ปัญหาการศึกษาของชาติ หลายครั้งมีการยกเลิกโครงการเดิม และจัดทำโครงการใหม่ โดยไม่คำนึงถึงความต่อเนื่องและผลสัมฤทธิ์ของโครงการ นโยบายหลายอย่างทำเพียงแค่ว่า เพื่อให้ได้รับความนิยมในช่วงเวลาสั้นๆ โดยขาดการมองผลเสียที่จะตามมาในระยะยาว หลายโครงการทำเพื่อหาผลประโยชน์ในทางทุจริต และได้มีการฟ้องร้องดำเนินคดีอยู่จนทุกวันนี้ การแก้ปัญหาการศึกษาแต่ละจุดโดยขาดความเข้าใจในภาพรวม นอกจากจะไม่ได้ผลแล้ว อาจนำมาซึ่งปัญหาใหม่ที่ทำให้การพัฒนาการศึกษาของเราเหมือนเดินวนอยู่กับที่ และมีแนวโน้มว่าจะต่ำลงอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดและสร้างปัญหาอยู่จนทุกวันนี้ คือ เรื่องการจัดตั้งสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ และสำนักงานมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติที่มีจุดมุ่งหมายจะยกระดับคุณภาพการศึกษา แต่กลับกลายเป็นสร้างปัญหาใหม่ๆมากมาย โดยที่คุณภาพการศึกษานอกจากไม่ดีขึ้น ยังต่ำลงเรื่อยมาจนทุกวันนี้

แนวทางการพัฒนาการศึกษาของชาติ

ในฐานะผู้เขียนเป็นนักการศึกษาที่ทำงานใกล้ชิดกับเครือข่ายครู ผู้ปกครอง ผู้บริหาร และนักเรียน นักศึกษาทั่วประเทศมาตั้งแต่ก่อนการปฏิรูปการศึกษา พ.ศ. 2542 ผู้เขียนได้รับฟังปัญหา มีข้อเสนอความคิดเห็น และแนวทางแก้ไขปัญหามากมาย จากผู้เกี่ยวข้องที่ต้องรับผลจากความล้มเหลวของการจัดการการศึกษาตลอด 15 ปีที่ผ่านมา ผู้เขียนจึงขอนำเสนอแนวทางพัฒนาการศึกษาของชาติ ประเด็นสำคัญสองเรื่อง คือ การกระจายโอกาสทางการศึกษาและคุณภาพการศึกษา ดังนี้

1. การกระจายโอกาสทางการศึกษา ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับโอกาสทางการศึกษานี้เป็นเรื่องใหญ่ เพราะที่ผ่านมาสิ่งที่เราทำเหมือนว่า เราได้จัดการศึกษาอย่างทั่วถึงแล้ว มีการเรียนฟรีอย่างมีคุณภาพ 12 ปี เรา

¹ นักการศึกษาอิสระ ดร. ผู้ทรงคุณวุฒิด้านความคิดสร้างสรรค์ กระทรวงศึกษาธิการ *เป็นบทความประกอบการบรรยายเรื่อง การปฏิรูปการศึกษาของไทยในศตวรรษที่ 21 สำหรับนักศึกษาสาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม วันที่ 22 มิถุนายน พ.ศ. 2559

มีตัวเลขที่ดูเหมือนว่าจะดีแต่ในความเป็นจริง เด็กออกจากระบบโรงเรียนมากมายโดยไม่ได้ประโยชน์จากการเรียนในระบบ เพราะการสอนด้วยเนื้อหาตำราที่ห่างไกลชีวิต ไม่ช่วยให้เด็กส่วนใหญ่มีคุณภาพชีวิตดีขึ้น จากเรื่องการเรียนรู้การกระจายโอกาสทางการศึกษานี้สำคัญมาก และเกี่ยวโยงไปหลายเรื่อง ดังสรุปปัญหาเรื่องโอกาสทางการศึกษา คือ

1.1 โอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ เด็กยากจน เด็กที่ต้องช่วยพ่อแม่ทำมาหากิน เด็กชนบทมีโอกาสในการเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพน้อยกว่าเด็กในเมือง และเด็กมีฐานะดี กลุ่มเด็กยากจนเหล่านี้ ไม่มีเงินกวดวิชา ไม่มีเวลาไปติว ส่วนมากจึงต้องเรียนโรงเรียนเล็กๆในชนบท ที่ขาดแคลน บุคลากรครูภัณฑ์ ส่วนเด็กที่พอจะมีเวลา มีฐานะ ก็มุ่งหน้ากวดวิชา สอบแข่งขันเข้าเรียนในเมือง เด็กในเมืองก็แข่งขันเข้าเรียนโรงเรียนดัง หรือโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ในขณะที่รัฐจ่ายงบประมาณตามรายหัว โรงเรียนยิ่งใหญ่ก็โตงโตมมาก โรงเรียนเล็กก็โตงน้อย โรงเรียนเล็กจึงขาด คุณครู เจ้าหน้าที่ วัสดุอุปกรณ์ ฯลฯ คุณภาพทางการศึกษายังต่างกันมาก

1.2 เด็กที่ออกจากระบบ ก่อนมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประมาณ 60% กลายเป็นเด็กที่ไร้การศึกษา เพราะการศึกษาแบบหลักสูตรสำเร็จรูป การสอบแบบท่องจำเนื้อหา หรือวิธีคำนวณ เป็นการเรียนเพื่อสอบและการเรียนเพื่อเรียนต่อ การศึกษาอย่างนี้กลายเป็นเครื่องมือ แบ่งคนออกเป็นสองกลุ่ม คือกลุ่มที่มีโอกาส และกลุ่มไร้โอกาส ระบบแบบนี้ทำให้เด็ก 60% กลายเป็นคนขาดโอกาสที่จะพัฒนาชีวิตด้วยการศึกษา ส่วนอีก 40% ที่เรียนต่อในระดับอุดมศึกษาก็เรียนจบมาเจอสภาพตกงาน ปีละ 100,000 กว่าคน เพราะปัญหาคุณภาพอุดมศึกษา

1.3 เด็กที่เสียเปรียบจากความยากจน ถึงแม้จะได้เรียนฟรี แต่ก็เป็นการเรียนฟรีที่ไร้คุณภาพ การจะสอบแข่งขันเข้ามหาวิทยาลัยดีๆ (ที่รัฐจ่ายงบประมาณมากๆ) ก็เป็นไปได้ยากมาก นักเรียนในชนบท รวมทั้งที่เรียนในเมืองแต่ไม่มีเงินกวดวิชาแทบหมดโอกาสที่จะเข้าเรียนต่อในคณะและสาขาที่มีการแข่งขันสูงเพราะการคัดเลือกเข้าเรียนต่อที่วัดผลด้านเดียว คือด้านการทำข้อสอบ เด็กกลุ่มนี้ต้องกู้เงินกองทุนกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา (กยศ.) เพื่อเข้าเรียนในมหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยที่มีการแข่งขันต่ำ ความหวังก็แค่ให้เรียนจบ เพราะคิดว่าปริญญาจะเป็นใบเบิกทางสู่อาชีพการงานที่ดี แต่ในสภาพจริงบัณฑิตจำนวนมากที่มีแค่ปริญญา แต่ขาดทักษะอนาคต (21st Century Skills) จะหางานทำได้ยากมาก ส่วนมากต้องไปทำงานอื่นๆซึ่งไม่ตรงกับสาขาที่เรียนมา เพราะสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป ความต้องการคนทำงานเปลี่ยนไป แต่มหาวิทยาลัยยังคงสอนแบบเดิมๆ เปิดคณะและสาขาวิชาแบบเดิม โดยไม่ใส่ใจกับโอกาสได้งานของบัณฑิต บัณฑิตเหล่านี้เมื่อจบออกมาไม่มีงานทำไม่มีเงินใช้หนี้ ครบสามปีโดนหน่วยงานรัฐอย่าง กยศ. ฟ้อง กลายเป็นจำเลย เป็นความเสียเปรียบซ้ำซ้อนของเด็กยากจน

1.4 เด็กที่ออกจากระบบโรงเรียน เมื่อไปทำงานขาดโอกาสในการพัฒนาชีวิต และอาชีพของตนเอง ทั้งๆที่มีหน่วยงานและงบประมาณของกระทรวงศึกษาธิการที่สามารถนำวิชาความรู้ไปช่วยเหลือเขาได้ แต่ขาดแนวคิดและวิธีการจากหน่วยงานทางการศึกษาเหล่านั้น

การแก้ไขปัญหาการจัดการศึกษา

การแก้ปัญหาเรื่องโอกาสในการเข้าถึงการศึกษานี้ น่าจะเป็นสิ่งแรกที่ควรทำ เพราะเมื่อทำแล้วจะมีครู ผู้ปกครอง นักเรียน ได้รับประโยชน์มาก เป็นการทำให้คนส่วนใหญ่ในประเทศ แนวทางในการแก้ปัญหาโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา มีดังนี้

1. เปลี่ยนแปลงการจัดงบประมาณให้เป็นไปตามความจำเป็น (ไม่ใช่งบประมาณรายหัว) โรงเรียนและมหาวิทยาลัยที่มีครบพร้อม ควรใช้งบประมาณจากรัฐน้อยลง อีกทั้งยังมีหลายโรงเรียนที่น่าจะเลี้ยงตัวเองได้ เพื่อให้รัฐได้ใช้งบประมาณส่งไปให้โรงเรียน และมหาวิทยาลัยห่างไกลที่ยังต้องการงบลงทุนอีกมาก

2. พัฒนา ส่งเสริมกองทุนกู้ยืมที่ผูกพันกับรายได้ในอนาคต (กรอ.) กรอ. จะเป็นตัวช่วยให้เด็กทุกคนมีโอกาส ได้เรียนในระดับอุดมศึกษา เป็นการลงทุนเพื่อพัฒนาคนจริงๆ ผู้กู้ในโครงการ กรอ. นี้ต่างจากผู้กู้จากกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) คือ เด็กที่กู้ กรอ. ถ้าเรียนจบปริญญาแล้วไม่มีงานทำ ก็ไม่ต้องใช้หนี้คืน และถ้ามีงานทำก็แค่เสียภาษีเพิ่มกว่าปกติเล็กน้อยเพื่อทยอยใช้หนี้ นอกจากนั้น กรอ. ยังช่วยกีดกันมหาวิทยาลัยให้พัฒนาคุณภาพอีกด้วย เพราะงบประมาณที่แต่เดิมจ่ายลงไปให้มหาวิทยาลัย จะถูกแบ่งมาจ่ายตรงลงไปที่ตัวเด็กเหมือนเด็กถือคูปองเข้าไปเลือกซื้อ สาขาไหนที่ไม่พัฒนา มหาวิทยาลัยที่ไม่ดูความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งมหาวิทยาลัยที่ยังสอนด้วยวิธีที่ล้าหลัง ก็จะไม่มีความสนใจไปเรียน เมื่อไม่มีเด็กเรียน ก็จะถูกกดดันให้พัฒนาคุณภาพ กรอ.จึงเป็นแรงผลักดันให้คณะ สาขาวิชานั้นๆ ตื่นตัว เราลงทุนด้านวัตถุดิบมากแล้ว เราควรจะลงทุนเรื่องการพัฒนาคนอย่างจริงจัง

3. การสนับสนุนชุมชนร่วมจัดการศึกษาของโรงเรียน เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชีวิต เด็กในแต่ละโรงเรียน หรือแต่ละห้องเรียนน่าจะมีโอกาสที่จะได้รับการศึกษาที่แตกต่างกันตามสภาพจริง โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากกว่าที่ผ่านมา เพิ่มศักยภาพของท้องถิ่น ให้สามารถจัดการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นในด้านอาชีพ เศรษฐกิจ สังคม เพื่อป้องกันการย้ายถิ่นหลังไหลเข้าสู่ชุมชนเมือง และเพื่อให้เป็นการสร้างคน สร้างงานให้เกิดขึ้นกับท้องถิ่นโดยตรง จากอดีตจนปัจจุบัน เรามีการจัดทำหลักสูตรแกนกลางส่งตรงจากกระทรวงศึกษาธิการไปทั่วประเทศ ด้วยวิชาเนื้อหาที่ละเอียด ชัดเจนทำให้เด็กจำนวนมากต้องเรียนเรื่องที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ครูต้องสอนตามกำหนดโดยมีหลักสูตรเป็นสำคัญ

หลักสูตรจากส่วนกลางซึ่งมีเนื้อหามากมาย ที่เด็กไม่มีโอกาสได้ใช้เนื้อหานั้นไปทำประโยชน์อะไรเลย แต่ต้องเรียนเพื่อทำข้อสอบ กลายเป็นภาระ ทำให้เด็กเสียเวลาและที่แะไปกว่านั้น การสอบแบบโบราณกลายเป็นภาระ ที่ทำให้เด็กต้องเสียเวลาท่องเรื่องราวที่หาได้ง่าย ๆ ในหนังสือหรืออินเทอร์เน็ต การทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญและเพิ่มบทบาทให้เข้าร่วมรับผิดชอบ จะทำให้นักเรียนเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ และเรียนรู้ตามที่ควรเป็น

ตัวอย่างและข้อคิดจากครูชนบท

“ นักเรียนบางส่วนเช่นชาวเขา นักเรียนยากจน ซึ่งมีหลายแสนคนในเชียงใหม่ แม่ฮ่องสอน ฯลฯ เรียนอย่างไรก็สู้เด็กในเมืองไม่ได้ พอจบ ป.6 เริ่มเรียน ม.1 ความรู้ก็หลวมๆ เรียนไปเล่นไป พอจบ ม.3 บางคน

ก็ออกไปทำงาน คาราโอเกะ หมูกระทะ ฯลฯ ส่วนที่จะเรียนต่อสายสามัญก็น้อยมาก พอเข้า ปวช. จะเรียนสายอาชีพ เข้าปีแรกเทอม 2 ก็ออกหมดเพราะเรียนไม่ได้ เพราะความรู้ที่ติดตัวมาน้อยมาก เท่าที่ผู้เขียนส่งเรียนก็ขอลาออกปี 1-2 % พวกนี้บอกเรียนไม่รู้เรื่องจริง ๆ หลังจากออกไปเท่าที่ตาม ก็เข้าสู่วงจรค้ายาเสพติด บาร์เกย์ ผู้หญิงก็ท้องหรือค้าบริการ ผู้เขียนพอจะมีวิธีแก้ไขซึ่งได้คุยกับผู้อำนวยการหลายๆโรงเรียนตามชายขอบเขาก็ท้อแท้ ผู้เขียนคิดว่าควรทำโครงการเตรียมนักเรียน พวกนี้ให้พร้อมเพื่อเข้าสู่สายอาชีพอย่างแท้จริง เป็นเตรียมอาชีพวะ เหมือนเตรียมวิศวะของพระนครเหนือ เราจะได้แรงงานที่มีคุณภาพอีกหลายคน” ในส่วนนักเรียนหญิงพบปัญหา “เด็กนักเรียนหญิงที่โรงเรียนผม ท้องทั้งห้องครับ ลาออกหมดทั้งห้อง เขาไม่สนใจโอเน็ตหรอกครับ”

จากปัญหาการศึกษาที่หมักหมมมานาน ปัจจุบันมีประชาชน หลายจังหวัดเริ่มรวมตัวกันการจัดตั้งสภาการศึกษาจังหวัดเพื่อกำหนดทิศทางการพัฒนาลูกหลานของเขาเอง ซึ่งรัฐควรให้การสนับสนุน

4. นำการศึกษาสู่ประชาชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิต ควรส่งเสริมให้สังคมเป็นสังคมที่มีการศึกษาให้คนที่ยอยู่นอกกระบบโรงเรียนจำนวนมากได้มีโอกาสที่จะพัฒนาอาชีพและชีวิต โดยมีการจัดการศึกษานอกกระบบ (กศน.) วัด ชุมชน และองค์กรเอกชน เป็นส่วนร่วม ในการใช้พื้นที่และสร้างองค์ความรู้ให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนเอง การจัดการศึกษาแบบนี้จะทำให้วิชาความรู้ต่างๆ ในระบบการศึกษาสามารถส่งต่อไปยังชุมชนและเป็นการศึกษาที่ใช้ได้ในชีวิตจริง

ตัวอย่าง คนที่ทำมาหากิน เช่น คนขับแท็กซี่ แม่ค้าพ่อค้าแผงลอย สามารถเรียนภาษาอังกฤษ เรียนกฎหมาย เรียนเรื่องโภชนาการได้ทางวิทยุโรงเรียน มหาวิทยาลัยควรออกให้ความรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพของคนในสังคมรอบๆ สถานศึกษาของตนเอง

5. การส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยต่างๆ เอาปัญหาของประเทศเป็นตัวตั้งและพัฒนาองค์ความรู้เพื่อเป็นการแก้ปัญหาต่างๆ ของบ้านเมือง ปัญหาเรื่องทรัพยากร ปัญหาเรื่องน้ำ ปัญหาการเมือง ปัญหาสังคม ต้องได้รับการศึกษา วิจัย และหาแนวทางจัดการที่เหมาะสม ถ้ามหาวิทยาลัยไม่สามารถเป็นปัญญาของสังคมได้แล้ว เราจะไปหวังพึ่งพาความรู้จากที่ไหน

6. ถ้าเรามีระบบการคัดเลือกนักเรียนเข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัยที่ดี จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องโอกาสในการศึกษาและยังส่งเสริมคุณภาพการศึกษาอีกด้วย ขอนำเสนอการสอบเข้าและการคัดเลือกเด็กเข้าเรียนต่อมหาวิทยาลัย ดังนี้

6.1 การสอบศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ให้สอบพร้อมกันโดยมหาวิทยาลัย คณะต่างๆ อาจร่วมกันออกข้อสอบ หรือแยกออกข้อสอบ แล้วแต่ความต้องการของมหาวิทยาลัยหรือคณะนั้นๆ ดังนั้นการสอบนี้จะเรียกว่า สอบตรง ก็ได้ แต่สอบพร้อมกันหมด อาจเป็นช่วงสอบ 10 วัน เพราะจะมีจำนวนวิชาสอบมากและเด็กต้องตัดสินใจเลือกเองว่าจะสอบเข้าคณะอะไรวิธีแบบนี้เด็กไม่ต้องวิ่งสอบประหยัดค่าใช้จ่าย มหาวิทยาลัยก็ได้เด็กตามแบบที่ตนต้องการ จะให้สอบวิชาไหนก็กำหนดในใบสมัครเลย ด้วยวิธีนี้ก็จะเป็นการประหยัดที่เด็กไม่ต้องวิ่งสอบตามที่ต่างๆ ส่วนทางมหาวิทยาลัยก็ไม่ต้องลำบากใจกับการรับเด็กแบบรวมที่วัดผลจากการสอบ GAT PAT ONET ซึ่งมหาวิทยาลัยเองไม่ต้องการ

6.2 มหาวิทยาลัยสามารถกำหนดคุณสมบัติต่างๆของเด็กได้ตามต้องการ เช่น ต้องมีคุณสมบัติแบบไหน ต้องการทักษะแบบไหน ซึ่งตรงนี้จะมีส่วนเปลี่ยนการเรียนการสอน และการประเมินผลในโรงเรียน และลดปัญหาเด็กเอาแต่กวดวิชาแข่งขันโดยขาดการพัฒนาทักษะอื่นๆ ในเรื่องนี้ต่อไปถ้าทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ทำการสอนแบบใหม่ (ซึ่งกำลังจะมีหลักสูตรออกมา) ก็ควรจะกำหนดให้โรงเรียนทำการบันทึกผลการทำกิจกรรม และทักษะต่างๆ รวมถึงคุณลักษณะ และในส่วนนี้ถ้ามหาวิทยาลัยต้องการรับเด็กที่มีทักษะหรือคุณสมบัติอื่นๆ เช่น คณะสังคมศาสตร์ บางมหาวิทยาลัย อาจกำหนดคุณสมบัติต้องมีการทำกิจกรรมเพื่อสาธารณะไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมง หรือ คณะนิติศาสตร์ บางแห่งอาจกำหนดคุณสมบัติว่าไม่มีบันทึกการทุจริตในการเรียน ฯลฯ บางมหาวิทยาลัยอาจกำหนดให้เขียน ความตั้งใจในการเรียนต่อ ฯลฯ ซึ่งจะเป็นตัวเปลี่ยนแปลงการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ “เพราะทุกวันนี้วัดกันแค่คะแนนสอบซึ่งมาจากการสอบวัดความจำ และถ้าเป็นข้อสอบให้คิด ก็จะเป็นการคิดเดาใจคนออกข้อสอบ ทำให้คุณภาพการศึกษาโดยรวมต่ำมาก”

6.3 ในการรับโครงการพิเศษ ความสามารถพิเศษ สอบโควตาพิเศษต่างๆ โควตาพื้นที่ ก็สอบไปในคราวเดียวกัน เพื่อประหยัดไม่ต้องวิ่งไปสอบหลายที่ และสอบพร้อมๆกันไปเลย เด็กที่เลือกสอบต้องควรมีคุณสมบัติครบพอที่จะเลือกหรือไม่

6.4 คะแนนผลการเรียนเฉลี่ยของทุกวิชาที่ได้เรียนมาตลอดหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (GPAX) และผลการเรียนสะสมของผู้เรียนในทุกรายวิชาที่เรียนตลอดหลักสูตรของแต่ละช่วง ชั้นการเรียน (GPA) ไม่ต้องนำมาคิดอีกแล้ว เพราะเป็นปัญหาความไม่เท่าเทียมและความลำเอียง การสอบ Entrance แต่เดิมนั้น เราก็ไม่มีการนำคะแนน GPA จากโรงเรียนมาคิด แต่ก็มีคนพูดคุยกันว่า เด็กในตอนนั้นไม่สนใจเรียนในโรงเรียน เพราะแค่กวดวิชาที่สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้แล้ว คนที่คิดแก้ปัญหาต่างๆ จึงเปลี่ยนระบบ Entrance มาเป็น Admission และกำหนดให้คะแนนในโรงเรียนทุกวิชา (GPA) มีผลต่อการสอบเข้ามหาวิทยาลัย แทนที่จะแก้ปัญหาเด็กไม่สนใจเรียนในโรงเรียนเอาแต่กวดวิชากลายเป็นเด็กกวดวิชาหนักกว่าเดิม คือกวดวิชาเพื่อสอบและยังกวดวิชาทำเกรดใน โรงเรียน ครูหลายโรงเรียนก็เปิดกวดวิชาตอนเย็นกันเยอะกว่าเดิม นี่แหละครับที่บอกว่า แก้ปัญหาโดยไม่มองให้ครบ นอกจากไม่ช่วยให้ปัญหานั้นดีขึ้น ยังกลายเป็นเพิ่มปัญหาอีกมาก นอกจากไม่ได้ช่วยลดการกวดวิชากลับทำให้เด็กต้องกวดวิชากันตั้งแต่มัธยมศึกษาชั้นปีที่ 4 และครูโรงเรียนต่างๆ เปิดกวดวิชากันทั่วไป ยังมีกวดตามบ้านครูแบบไม่เป็นโรงเรียนอีกมากครับ (เด็กที่ไปเรียนกับครูก็มักได้เกรดสูง) อีกปัญหาที่ตามมาคือหลายโรงเรียนเริ่มจะ “ปล่อยเกรด” เพราะผู้ปกครองกดดันการไม่นำ GPAX มาใช้ จึงช่วยแก้ปัญหาที่กล่าวมา ส่วน ONET จะใช้หรือไม่ก็เป็นหน้าที่ของที่ประชุมอธิการบดีแห่งประเทศไทย (ทปอ.) ที่จะคุ้ยกันเอง

การพัฒนาคุณภาพการศึกษา

ประเด็นที่สองเรื่อง คุณภาพการศึกษา การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทำได้ดังนี้

1. ปรับวิธีคิด วิธีปฏิบัติของสำนักงานมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ ให้เป็นการวัดประเมินที่สอดคล้องกับสภาพจริง และเป็นเพียงการประเมินเพื่อนำไปวางแผนพัฒนา ไม่ใช่เรื่องของการนำมาให้คุณให้

โทษ ผู้ถูกประเมิน) ที่ผ่านมาระหว่างการวัดคุณภาพด้วยองค์กรที่จัดตั้งตาม พระราชบัญญัติ (พรบ.) คือ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) สถาบันทดสอบการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) (สทศ.) แต่เสียงครู่ทั้งประเทศ อยากให้ยุบสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) (สมศ.) เพราะทุกคนรู้ว่าที่ทำรายงานส่ง สมศ. เป็นแค่รายงานเอกสารที่ไร้ความจริง ดูข้อมูลความเห็นของครู บางส่วนดังนี้

“เห็นด้วยกับการยกเลิกระบบประกันคุณภาพการศึกษา เพราะเห็นแต่ละที่ได้ระดับดีเยี่ยม แต่ทำไมเด็กไทยวัดผลมีระดับต่ำลง ผู้เขียนบอกให้เลยเพราะครูไม่มีเวลาสอน มัวแต่ Make เอกสารอยู่ ปลอมให้เด็กไปวิ่งเล่น หมดวันไป แล้วการศึกษาไทยจะมีคุณภาพได้อย่างไร”

“เรื่อง สมศ. หากยุบได้ก็ดี เพราะไม่ได้เข้ามาเพื่อช่วยแก้ไขอะไร เสียหายเงินงบประมาณเปล่าๆ ทำงานเหมือนเด็กเล่นขายของ ยกตัวอย่าง มีโรงเรียนแห่งหนึ่ง ได้รับการประเมินภายนอกครั้งที่ 2 ไม่ผ่าน ต่อมาคณะกรรมการได้มาประเมินซ่อมครั้งที่ 2 เพื่อที่จะให้ผ่าน แต่เมื่อมาประเมินจริงๆ คณะกรรมการก็มิมติร่วมกันว่า ไหนๆก็มาแล้วก็จะขอประเมินครั้งที่ 3 ให้ผ่านเสียเลย โรงเรียนแห่งนั้นก็เลยผ่านการประเมินรอบที่ 3 ไปเลย.....เมื่อเป็นเช่นนี้ หากโรงเรียนใดประเมินครั้งที่ 3 ไม่ผ่าน ก็ไม่ต้องกังวลใจเพราะเดี๋ยวก็คงจะมาซ่อมให้ และไหนๆ ก็มาแล้วก็จะประเมินครั้งที่ 4 ให้ผ่านได้ไปเลย...”

“ยกเลิก สมศ. เพราะปีไหนที่ สมศ. เข้าปีนั้นทั้งปีครูทั้งเด็กมาเตรียมนั่งเทียนเขียนเอกสารเพื่อขายผ้าเอาหน้ารอดคะ”

แต่เมื่อเราตั้งประเด็นต่อไปว่าถ้าไม่มี สมศ. แล้วเราจะวัดผลและพัฒนาคุณภาพได้อย่างไร ครูก็ยังตอบไม่ได้ เพื่อให้ยังคงมีหน่วยงานที่วัดคุณภาพ ประเมินคุณภาพการศึกษา เราต้องปรับวิธีคิด วิธีปฏิบัติของ สมศ.

2. การพิจารณาแต่งตั้งผู้อำนวยการ โรงเรียน องค์ประกอบที่สำคัญส่งผลต่อคุณภาพของโรงเรียน คือวิสัยทัศน์ ความรับผิดชอบ และความทุ่มเทของผู้บริหาร ดังนั้นการพิจารณาผลงานของผู้บริหารจึงน่าจะมาจากคณะกรรมการโรงเรียน ตัวแทนนักเรียน สมาคมผู้ปกครอง ซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรง

3. พัฒนารูปแบบการสอน 14 ปีที่ผ่านมา เรามีการจัดอบรมให้คุณครูทั่วประเทศมาตลอด แต่ผลคือ คุณครูแทบทั้งประเทศยังสอนแบบดั้งเดิม หน่วยงานจัดอบรมได้แต่ตัวเลขผู้เข้าอบรม ส่วนการเปลี่ยนแปลงการสอนไม่มีตัวเลข คุณครูที่เข้าอบรมได้ถ่ายรูปแบบไปประกาศผ่านการอบรมแล้วก็กลับไปสอนแบบเดิม

ปัญหานี้เป็นกันทั่วโลกไม่ใช่เฉพาะไทย และเราก็คงคาดหวังให้ครูทั้งหมดเปลี่ยนทั้งประเทศคงไม่ได้ เปลืองงบประมาณ สหรัฐอเมริกาก็มีปัญหาเช่นเดียวกัน และก็ยังมียุคมากกว่า 50% ที่ยังสอนแบบดั้งเดิม ต่างจากครูในยุโรปที่มีการเปลี่ยนการสอนไปได้มาก เขาใช้วิธีอย่างนี้คือ ค่อยๆหาครูมีไฟ ครูมีใจ แล้วกระทรวงก็ส่งงบตรงลงไปให้ครูให้เข้าอบรมตามสมัครใจ และครูเหล่านี้ เมื่อเปลี่ยนการสอนได้ก็จะเป็นตัวขยายผล โดยการใช้เครือข่าย Professional learning Community

4. เปลี่ยนวิธีการวัดผลและแนวคิดในการวัดผล การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่มุ่งเน้นแค่การวัดความรู้ต้องเปลี่ยนเป็นการวัดผลครบสามด้าน คือ ความรู้ ทักษะต่างๆ และคุณลักษณะพึงประสงค์ ต้องมีการวัดผลอย่างจริงจังและนำผลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาเด็กแต่ละคน

การวัดผลโดยใช้ข้อสอบแบบ ONET ควรมีการปรับปรุงให้ข้อสอบมีคุณภาพในการวัดความคิดมากกว่าความจำ และไม่ควรมำผลการทำข้อสอบ ONET ของนักเรียนไปใช้ในการวัดคุณภาพของการสอนในแต่ละโรงเรียน เพราะคุณภาพของแต่ละโรงเรียนนั้นขึ้นอยู่กับวิสัยทัศน์ และเป้าหมายของโรงเรียนที่แตกต่างกัน

สรุป

การศึกษาเป็นปัญหาที่เราทุกคนต้องร่วมกันรับผิดชอบ ถ้าเราเชื่อมั่นว่า การศึกษาคือเครื่องมือในการพัฒนาคน ดังนั้น สังคมต้องมองการศึกษาใหม่ การศึกษาต้องไม่ใช่ เพียงแค่เรื่องของ ครู นักเรียน โรงเรียน สอบเข้ามหาวิทยาลัยได้ปริญญา แต่การศึกษาคือภาระหน้าที่ของสังคมทุกภาคส่วน ถ้าครอบครัวไม่ให้การศึกษ ไม่ปลูกฝังสิ่งดีงาม ถ้าสังคมเต็มไปด้วยธุรกิจที่ทุจริต เอาไรต์เอาเปรียบ ไร้ความเป็นธรรม ถ้าพ่อแม่ยังใช้เส้นสายฝากลูกเข้าโรงเรียนเข้าทำงาน ถ้าพื้นที่สาธารณะ(ทีวี ป้ายโฆษณา หนังสือพิมพ์ สื่อแยก ทางเท้า ฯลฯ) ยังเต็มไปด้วยสิ่งมอมเมา โฆษณา โรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือหลักสูตรอะไรก็ช่วยให้เยาวชนเติบโตเป็นคนที่มีคุณภาพไม่ได้ เรื่องที่สำคัญที่สุดวันนี้คือ ดึงทุกภาคส่วนมาร่วมพัฒนาการศึกษากันอย่างจริงจังและหน่วยงานรัฐต้องฟังมากกว่าเดิม เปลี่ยนบทบาทจากสั่งการมาเป็นช่วยเหลือ สนับสนุนให้ท้องถิ่นร่วมจัดการศึกษาให้มากกว่าที่ผ่านมา... ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยอาศัยระบบการประกันคุณภาพจากหน่วยงานของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(องค์การมหาชน) ซึ่งหลายฝ่ายมองเห็นว่าเป็นการทำงานแบบผักชีโรยหน้า โดยไม่สะท้อนในการแก้ปัญหาที่แท้จริง จึงควรลดบทบาทการทำหน้าที่ประกันคุณภาพการศึกษาของ สมศ. ควรเพิ่มระบบการประกันคุณภาพภายใน โดยอาจจะพิจารณาแต่งตั้งระบบการประกันคุณภาพเครือข่ายภายใน อาจจะมาจากตัวแทนครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง องค์กรเอกชน ในกลุ่มเครือข่ายให้มีบทบาทหน้าที่ มีกฎหมาย มีงบประมาณรองรับ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างกลุ่มเครือข่ายด้วยกัน ซึ่งจะช่วยแก้ปัญหาในแต่ละท้องถิ่นได้ดี จากบุคลากรของท้องถิ่นได้ดีกว่าบุคลากรที่มาจากภายนอก ผู้ที่มาจากภายนอกจะมองเห็นปัญหาผิวเผิน การสร้างเครือข่ายต้องมีความเข้มแข็ง มีบทบาทหน้าที่ มีความรู้ มีความรับผิดชอบอย่างชัดเจนมากกว่าที่ผ่านมา